

соціальних технологій Університету «Україна». № (1) 15. 2018. С. 49–53. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/O_Martynchuk_Znpkhist_2018_1_IL.pdf

6. Хренова В. В. Інклюзивна освіта в умовах нової української школи: проблеми та перспективи. *Education and pedagogical sciences*. 2020. № 1. С. 3–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OsDon_2020_1_3

7. Утьосова О. І. Особливості формування елементарних математичних уявлень у дітей з помірним та тяжким ступенем інтелектуального порушення: дис. канд. пед. наук. 13.00.03 Корекційна педагогіка. Кам'янець-Подільський національний педагогічний університет імені Івана Огієнка, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2020. 261 с. URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/%D0%94_26.053.23/UTOSOVA.pdf

REFERENCES

1. Gavrylov, O. V., Liashenko, O. M., Korolko, N. I. (2014). *Spetsialna metodyka matematyky* [Special methods of teaching Mathematics]. Kamianets-Podilsky: TOV "Druk Service". [in Ukrainian]

2. Dorozhko, I.I., Malyhina, O.Ye. & Turishcheva, L.V. (2022). Rozvytok komunikatyvnyh umin` ditey z oop v umovah inkliuzyvnoho navchannia [Development of communicative skills of children with SEN under conditions of inclusive studying]. *Naukovyi visnyk Uzhгородського національного університету. Seria: Psihologiya*. (4). S. 134–138. [in Ukrainian]

3. Kolupayeva, A.A., Taranchenko, O.M. (2019). Navchannia ditey z osoblyvymy osvitimy potrebamy v inkliuzyvnomu seredovyschi [Teaching children with specific educational needs in inclusive environment]: navch.-metod. posib. Kharkiv. 304 s. [in Ukrainian]

4. Lasswell, Harold, D. (1971). The structure and function of communication in society. In: Schramm, W. & Roberts, D. F. *The Process and Effects of Mass Communication*. Urbana: University of Illinois Press. P. 84–99 [in English]

5. Martynchuk, O.V. (2018). Kontsepsiya pidgotovky maibutnih fahivtsiv u galuzi spetsialnoyi osvity do profesynoyi diyalnosti v inkliuzyvnomu osvitynomu seredovyschi [Conception of future specialists preparation in the field of special education within inclusive educational environment]. *Zbirnyk naukuvuh prats` Khmelnytskogo*

instytutu sotsialnyh tehnologiy universytetu `Ukraina`. № (1) 15. S. 49–53. [in Ukrainian]

6. Hrenova, V.V. (2020). Inklyusivna osvita v umovah novoyi ukrayins`koyi shkoly: problemy ta perspektyvy [Inclusive education in the conditions of new Ukrainian school: problems and perspectives]. *Osvita ta pedagogichni nauky*. № 1. S. 3-13. [in Ukrainian]

7. Utiosova, O.I. (2020). Osoblyvosti formuvannia elementarnykh matematychnykh uyavlen u ditey z pomirnym ta tiazhkym stupenem intelektualnogo porushennia [Peculiarities of formation of mathematical knowledge in children with intellectual dissabilities]: avtoreferat. Kamianets-Podilsky natsionalny pedagogichny universytet imeni Ivana Ogiyenka, Natsionalny pedagogichny universytet imeni M. P. Dragomanova. 261 p. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЗАВІТРЕНКО Долорес Жораївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: інклюзивний підхід при викладанні спеціальних методик.

СНІСАРЕНКО Ірина Євгенівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Донецького державного університету внутрішніх справ.

Наукові інтереси: англійська мова професійного спрямування.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

ZAVITRENKO Dolores Zhoraiivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Special Education of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Scientific interests: an inclusive approach in teaching special techniques.

SNISARENKO Iryna Yevheniivna – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Foreign Languages of Donetsk State University of Internal Affairs.

Scientific interests: English for specific purposes.

Стаття надійшла до редакції 25.09.2023 р.

УДК 378.147:796.011.3

DOI: 10.36550/2415-7988-2023-1-211-135-145

ЗАХАРОВА Оксана Віталіївна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри аерійно-рятувальної,
професійно-прикладної фізичної підготовки та туризму,
Льотна академія Національного авіаційного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8301-2060>
e-mail: sanusiazakharova@gmail.com

МОТУЗЕНКО Тетяна Євгенівна –

старший викладач кафедри екології, охорони навколишнього
середовища та здорового способу життя,
Центральноукраїнський національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0170-1274>
e-mail: mte68@ukr.net

МАХНО Вікторія Вікторівна –

викладач кафедри екології, охорони навколишнього середовища та здорового способу життя,

Центральноукраїнський національний технічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0736-7679>

e-mail: makhnovika0701@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В статті розглянуто сутність та значення особистої фізичної культури майбутніх фахівців. Показано, що фізична культура особистості – це потужний засіб не тільки фізичного вдосконалення та оздоровлення, але також і виховання соціальної, трудової, творчої активності громадян. І лише при сформованій особистій фізичній культурі фахівця, сприйнятті фізичної підготовки як чинника розвитку творчої активності можливо розраховувати на конкурентоспроможність у майбутній професійній діяльності. Встановлено, що особиста фізична культура характеризується якісним рівнем фізичного розвитку та фізичної освіти, спрямованих на саморозвиток та зміцнення власного здоров'я і здоров'я оточуючих. Також визначені поняття «культура», «фізична культура особистості»; представлена компонентна структура фізичної культури особистості; визначено рівні, критерії та показники сформованої фізичної культури майбутніх фахівців.

Вища освіта надає широкі можливості для переосмислення цінностей фізичної культури студентів, висвітлення в новому спектрі її освітніх, виховних і оздоровчих функцій. Це положення визначає зміст фізичної культури студентів як самостійної сфери діяльності у соціокультурному просторі, виділяючи при цьому її освітні пріоритети.

Перед студентами сьогодні суспільством поставлене глобальне соціально-економічне завдання по інтеграції вітчизняного культурного потенціалу в світову спільноту. Проте її реалізація під силу тільки фахівцям нової формації. Крім глибоких професійних знань за обраною спеціальністю такий фахівець повинен володіти: високими фізичними кондиціями і працездатністю, особистою фізичною культурою, духовністю, неформальними лідерськими якостями. Він повинен не боятися конкуренції, вміти приймати самостійні рішення, тобто бути творчо мислячою, активною і високоморальною особистістю.

Ключові слова: фізична культура, особиста фізична культура, здоров'я, фізичне виховання, специфіка і технологія вищої освіти, зміст фізичної культури студентів, моральні, вольові і фізичні якості, психофізичні здібності, готовність до високопродуктивної праці, показники компонентів фізичної культури особистості.

ZAKHAROVA Oksana Vitaliivna –

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor Department of Emergency and Rescue,

Professionally-Applied Physical Training and Tourism,

Flight Academy of the National Aviation University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8301-2060>

e-mail: sanusiazakharova@gmail.com

MOTUZENKO Tetyana Evheniivna –

Senior Lecturer of the Department of Ecology, Environmental

Protection and healthy lifestyle of the Central Ukrainian

National Technical University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0170-1274>

e-mail: mte68@ukr.net

MAKHNO Viktoriya Viktorivna –

Lecturer at the Department of Ecology, Environmental Protection and

Healthy Lifestyle of the

Central Ukrainian National Technical University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0736-7679>

e-mail: makhnovika0701@gmail.com

FORMATION OF PERSONAL PHYSICAL CULTURE IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING IN A HIGHER EDUCATION INSTITUTION

The article deals with the essence and importance of personal physical culture of future specialists. It is shown that personal physical culture is a powerful tool not only for physical improvement and health improvement, but also for the education of social, labor, and creative activity of citizens. And only with the formed personal physical culture of a specialist, the education of students' physical culture, the perception of physical training as a factor in the development of creative activity, it is possible to count on competitiveness in future professional activities. It has been established that personal physical culture is characterized by a qualitative level of physical development and physical education aimed at self-development and strengthening one's own health and the health of others. The concepts of "culture", "personal physical culture" are also defined; the component structure of personal physical culture is presented; the levels, criteria and indicators of the formed physical culture of future specialists are determined.

Higher education provides ample opportunities for rethinking the values of students' physical culture, highlighting its educational, upbringing and health-improving functions in a new spectrum. This provision defines the content of students' physical culture as an independent sphere of activity in the socio-cultural space, while highlighting its educational priorities.

Today, society has set a global socio-economic task for students to integrate the national cultural potential into the world community. However, only specialists of a new formation are able to realize it. In addition to deep professional knowledge in the chosen specialty, such a specialist must possess: high physical condition and efficiency, personal physical culture, spirituality, and informal leadership qualities. He or she should not be afraid of competition, be able to make independent decisions, i.e. be a creative, active and highly moral person.

Key words: *physical culture, personal physical culture, health, physical education, specificity and technology of higher education, content of students' physical culture, moral, volitional and physical qualities, psychophysical abilities, readiness for highly productive work, indicators of components of personal physical culture.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Успішне вирішення завдань соціально-економічного розвитку України потребує від кожної людини не тільки високої професійної підготовки, але й належного рівня культури, зокрема фізичної. Важливо, щоб кожен член суспільства правильно ставився до свого здоров'я, своїх фізичних рис і здібностей, розумів їх особисте і соціальне значення, відчував і реалізував внутрішню потребу в фізичній і духовній досконалості [1; 9]. Фізична культура як складова загальної культури, суспільними проявами якої є фізичне виховання та масовий спорт, є важливим чинником здорового способу життя, профілактики захворювань, організації змістовного дозвілля, формування гуманістичних цінностей та створення умов для всебічного гармонійного розвитку [5].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В останні роки з'явилося чимало публікацій, в яких розглядаються різні аспекти формування позитивної мотивації та виховання інтересу до фізичної культури і спорту. Питання формування фізичної культури людини і процесу фізичного виховання досліджували такі відомі науковці: Б. Шиян, О. Куц, М. Віленський, Р. Сафін, Т. Круцевич, В. Волков, В. Ареф'єв, В. Столітенко та ін. Дослідженню системи позааудиторної роботи з формування фізичної культури студентів вищих навчальних закладів присвячені роботи Г. Бреславської, І. Вачкова, С. Гончаренка, М. Демкова, А. Кузміньського, Л. Петровської, І. Петрової, С. Пішуна, В. Сластьоніна, М. Фіцули, С. Якименка та ін. Їх праці демонструють позиції авторів щодо вдосконалення різних напрямів, методів, функцій, засобів здійснення та результатів фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності студентської молоді. Поряд з цим, малодослідженою залишається проблема формування особистої фізичної культури майбутнього фахівця в умовах вищої професійної освіти.

Мета статті: дослідження та визначення сутності особистої фізичної культури фахівця; представлення компонентної структури фізичної культури особистості; визначити рівні, критерії та показники сформованості особистої фізичної культури майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Для характеристики структури поняття «фізична культура» слід зупинитися на визначенні поняття «культура». Проблема визначення поняття «культура» залишається актуальною і на сьогоднішній день, оскільки вона є однією із складних, суперечливих і до кінця не вирішених проблем сучасної філософії. Це пояснюється тим, що ні одне поняття в суспільній науці не викликає такого розмаїття поглядів, визначень, як поняття «культура». Не дивно, що на сьогоднішній день у світовій літературі нараховується більше 250 різних тлумачень сутності культури.

На нашу думку, найбільш вдало поняття «фізична культура особистості» подано у підручнику з теорії і методики фізичного виховання школярів за авторством професора Б. Шияна. Зазначений термін визначається як сукупність властивостей людини, які набуваються у процесі фізичного виховання і виражаються в її активній діяльності, спрямованій на всебічне удосконалення своєї фізичної природи та ведення здорового способу життя [9].

Фізична культура є частиною передової культури, набутком всього народу. Це потужний засіб не тільки фізичного вдосконалення та оздоровлення, але також і виховання соціальної, трудової, творчої активності громадян. Фізична культура не вичерпується вправами, спортом, гімнастикою, іграми та туризмом: вона включає громадську та особисту гігієну праці, побуту, використання природних сил для загартування, правильний режим праці, відпочинку та харчування. Систематично вживані фізкультура та спорт – це молодість, що не залежить від паспортного віку, це старість без хвороб, оживлена оптимізмом, довголіття, і нарешті – здоров'я [2; 8].

У законах України «Про фізичну культуру і спорт» та «Про освіту», у «Державній програмі розвитку фізичної культури і спорту в Україні» основною метою є створення умов, за яких будуть викликані до життя творчі сили молоді особистості, відкриється простір до її активної самореалізації.

Фізична культура особистості – це сукупність властивостей людини, які набуваються у процесі фізичного виховання і виражаються в її активній діяльності,

спрямованій на всебічне удосконалення своєї фізичної природи та ведення здорового способу життя [8].

Відомі вчені В. Ареф'єв, В. Столітенко [1] визначають особисту фізичну культуру через засвоєння конкретною людиною «фізкультурних» знань, рухових умінь та навичок і досягнення, на основі використання засобів фізичного виховання, належних показників розвитку організму. Ступінь знань та якість набутих рухових умінь і навичок, гармонійність фізичного розвитку, прояви рухових якостей можуть відрізнятися у різних людей. Вважається, що це залежить від ставлення до них окремо взятої людини, її здібностей; від часу, витраченого на навчання і виховання під час спеціально організованих і самостійних занять.

Зміст фізичної культури студентів, стратегія пріоритетних напрямків в її розвитку взаємопов'язані із соціально-економічними чинниками. Державна політика в галузі вищої освіти визначає соціальне замовлення на майбутнього фахівця і ступінь його фізичної готовності.

Вища освіта надає широкі можливості для переосмислення цінностей фізичної культури студентів, висвітлення в новому спектрі її освітніх, виховних і оздоровчих функцій. Це положення визначає зміст фізичної культури студентів як самостійної сфери діяльності у федеральному соціокультурному просторі, виділяючи при цьому її освітні пріоритети.

Перед студентами сьогодні суспільством поставлене глобальне соціально-економічне завдання по інтеграції вітчизняного культурного потенціалу в світову спільноту. Проте її реалізація під силу тільки фахівцям нової формації. Крім глибоких професійних знань за обраною спеціальністю такий фахівець повинен володіти: високими фізичними кондиціями і працездатністю, особистою фізичною культурою, духовністю, неформальними лідерськими якостями. Він повинен не боятися конкуренції, вміти приймати самостійні рішення, тобто бути творчо мислячою, активною і висоморальною особистістю.

Під час навчання у закладі вищої освіти з курсу фізичного виховання передбачається вирішення таких завдань:

- виховання у студентів високих моральних, вольових і фізичних якостей, готовності до високопродуктивної праці;
- збереження і зміцнення здоров'я студентів, сприяння правильному формуванню і всебічному розвитку організму, підтримка високої працездатності протягом усього періоду навчання;
- всестороння фізична підготовка студентів;
- професійно-прикладна фізична підготовка студентів з урахуванням особливостей їх майбутньої трудової діяльності;

- здобуття студентами необхідних знань з основ теорії, методики і організації фізичного виховання і спортивного тренування;

- вдосконалення спортивної майстерності студентів-спортсменів;

- виховання у студентів переконаності в необхідності регулярно займатися фізичною культурою і спортом [7].

Процес навчання організується залежно від стану здоров'я, рівня фізичного розвитку і підготовленості студентів, їх спортивної кваліфікації, а також з урахуванням умов і характеру роботи їх майбутньої професійної діяльності. Одним із головних завдань закладів вищої освіти є фізична підготовка студентів. У вищому навчальному закладі загальне керівництво фізичним вихованням і спортивно-масовою роботою серед студентів, а також організація спостережень за станом їх здоров'я покладено на ректора, а конкретне їх проведення здійснюється адміністративними підрозділами і громадськими організаціями вузу.

Зміст державної програми для вузів, її структура, виділення пріоритетних напрямів відображають принципи державної політики в галузі професійної освіти.

Вимоги до професійної підготовки фахівців визначають специфіку і технологію вищої освіти: ринкова кон'юнктура сучасного суспільства пред'являє більш високі вимоги до випускника закладу вищої освіти. Використання нових концептуальних підходів, апробованих європейським досвідом вищої освіти, допускає поетапне навчання фахівців із вибраної спеціалізації. Багаторівнева структура підготовки фахівців спрямована на оптимальну інтеграцію загальнокультурної і суспільно-наукової підготовки випускників при формуванні у них високопрофесійних умінь і навичок. Система вищої освіти, яка реалізується в Україні, за своєю структурою найбільш близька до англо-американської вищої школи. Її важливою особливістю є наявність трьох рівнів. Рівень бакалавра і магістра допускає навчання на масових ступенях вищої освіти, а більш високий рівень відповідає навчанню в аспірантурі. Кваліфікація «бакалавр» (від латинського кореня – перший вчений ступінь) допускає володіння професійними навичками самостійної діяльності на базі широкої і систематизованої фундаментальної підготовки. До обов'язкового мінімуму змісту курсу «Загальні гуманітарні і соціальнозначущі дисципліни» на рівні підготовки бакалавра входить ряд положень. Бакалавр зобов'язаний розуміти роль фізичної культури в розвитку людини, добре орієнтуватися в питаннях фізичної культури і здорового способу життя, а також володіти системою практичних умінь і навичок, що забезпечують зміцнення здоров'я, розвиток психофізичних здібностей і якостей.

Другий, більш високий ступінь професійного навчання на ступінь «магістра» (від латинського кореня – майстер, вчитель), допускає поглиблене професійно-теоретичне навчання, значною мірою орієнтоване на здібних студентів. Магістр повинен мати глибокі професійні знання з теорії, методики і практики оздоровчих систем, професійно-прикладної фізичної підготовки і спортивного тренування.

Подальше підвищення кваліфікації в галузі наукової діяльності в аспірантурі здійснюється на основі магістерського ступеня і допускає вищий духовно-творчий рівень осмислення знань, накопичених людством у сфері фізичної культури [2].

Рекомендації базисної навчальної програми з фізичної культури студентів носять законодавчий характер для закладів вищої освіти і визначають загальну стратегію формування високої особистої фізичної культури студента. Її зміст орієнтує педагогічний процес не на посереднього студента, а дозволяє диференційовано підходити до виховання кожної конкретної особи майбутнього фахівця. На всіх трьох ступенях вищої освіти пріоритетною є концепція здоров'я студентів, їх оптимальна рухова активність. Здоров'я студентів розглядається як абсолютна життєва цінність, основа їх духовної зрілості. Програмою виділяються три основні форми фізкультурної діяльності студентів.

Перша форма – академічні заняття в учбовий час вирішують три групи педагогічних завдань: освітні, виховні і оздоровчі з переважною освітньою спрямованістю.

Друга форма допускає активні заняття спортом у позанавчальний час. Максимальний розвиток рухових здібностей, які забезпечують досягнення високих рівнів спортивно-технічної майстерності студентів, є пріоритетним напрямком при зв'язаній реалізації виховних і освітніх завдань.

Третя форма активного дозвілля студентів – організація самостійних занять у позанавчальний час (у тому числі і в комерційних оздоровчих групах із пріоритетною оздоровчою спрямованістю), використання різних форм і засобів фізичної культури [2].

Головною метою занять студентів першого курсу є пристосування до інтенсивної інтелектуальної діяльності засобами фізичної культури. Поточними педагогічними завданнями є:

1. Виховання у студентів інтересу і потреби до занять фізичними вправами.
2. Розвиток резервних можливостей організму студентів.
3. Формування і вдосконалення знань по організації самостійних занять у формі активного дозвілля.

На другому курсі навчання головним завданням є всесторонній розвиток організму студентів. Поточним педагогічним завданням є:

1. Виховання у студентів соціально значущих якостей.

2. Освоєння оздоровчих програм із використанням різних форм фізичної культури.

3. Формування поглиблених знань у галузі технології фізичної культури.

Для студентів третього курсу головною метою є розвиток потреби в здоровому способі життя. Поточними педагогічними завданнями є:

1. Гармонійний розвиток організму студентів та істотне підвищення їх фізичної працездатності.

2. Виховання стійкої потреби студентів у фізичному самоудосконаленні, самопізнанні і самооцінці.

3. Виховання дисциплінованості і працьовитості в досягненні фізичної досконалості [3].

Такий підхід забезпечує на практичних заняттях всесторонній і гармонійний розвиток особи студента, максимальну оздоровчу ефективність вправ і виражену професійно-прикладну спрямованість педагогічного процесу.

Теоретичний розділ програми з фізичної культури реалізується у формі лекцій, консультацій та індивідуальних занять.

В основі реалізації теоретичного розділу програми лежить формування потреби студентів в освоєнні системи знань у сфері фізичної культури. Пізнавальна діяльність студента є внутрішнім творчим актом, який здійснюється у формі чуттєвого сприйняття і абстрактного мислення. Процес засвоєння інформації здійснюється в трьох аспектах: концептуальному (осмислення суті фізичної культури, її структури і функцій), категоріальному (оволодіння понятійним апаратом і визначеннями (дефініціями) основних категорій) і гносеологічному (освоєння принципів і методів пізнання). В освітній діяльності використовуються різні форми абстрактного мислення: поняття, думки і висновки.

Висновки з третього питання: Теоретичні знання стають основою для трансформації свідомості особи студентів і визначають рівень їх потреб у руховій активності [7].

На підставі отриманих нами у ході емпіричного дослідження результатів вважаємо за доцільне виділення таких рівнів вихованості фізичної культури студентів: високий, достатній, середній та низький, які визначаються за показниками компонентів фізичної культури особистості: когнітивним, емоційно-ціннісним, поведінково-діяльнісним.

Когнітивний компонент включає такі складники:

Пізнавальний складник цього компоненту включає в себе такий зміст: знання з фізичної культури, знання про свої особистісні

особливості, про стан власного здоров'я; знання про компоненти і принципи побудови здорового способу життя, який сприяє збереженню та зміцненню власного здоров'я тощо.

Розумовий складник компоненту характеризує спрямованість особистості студента на підтримку і зміцнення власного здоров'я з урахуванням особливостей навчальної та майбутньої професійної діяльності, розуміння значущості здорового способу життя для саморозвитку, самовдосконалення, само-реалізації, професійного становлення, а також відображає розуміння самою особистістю поставлених перед нею цілей.

Когнітивний компонент характеризує доцільну спрямованість особистості студента на формування і підтримку естетичного стану, фізичного розвитку, психічного, соціального та професійного благополуччя, свідоме переконання у необхідності здорового способу життя, що передбачає активний руховий стан, правильне харчування, стійку потребу у зміцненні свого здоров'я і фізичному самовдосконаленні.

Узагальнений критерій когнітивного компоненту – розумовий.

Когнітивний компонент виконує інформаційно-пізнавальну функцію. Показниками когнітивного компоненту є знання у сфері фізичної культури, інформаційна потреба щодо обізнаності з фізичної культури та спорту, розвиток рухового інтелекту (здібності до тонких моторних рухів).

Високий рівень когнітивного компоненту характеризує успішність студента в освітньому процесі. Оволодіння поглибленими спеціальними систематизованими фізкультурними знаннями, які сприяють формуванню у них усвідомленої потреби в заняттях фізичними вправами, які відображають не тільки прикладний характер, а її інтелектуальну, психологічну, духовну досконалість. Особливого значення набуває усвідомлення значущості цінності фізичної культури, де формуються основи фізичної підготовки як чинника розвитку творчої активності. Вирізняється міцними знаннями, ерудицією та інтелектуальними здібностями, які визначають кругозір особистості, уміннями та навичками у фізкультурно-спортивній діяльності з позиції організації спортивної і здорової життєдіяльності, необхідної для гармонійного розвитку, прояву соціальної активності, творчої праці.

Достатній рівень когнітивного компоненту визначається наявністю знань у галузі технології фізичної культури, що здійснюються за допомогою фізичних вправ, природних загартовуючих засобів, з метою зміцнення здоров'я, формування і покращення необхідних рухових умінь, навичок і пов'язаних з ними знань, забезпечення готовності молодшої людини до активного життя та професійної діяльності.

Вирізняється вмінням правильно застосовувати знання, уміння та навички з організації самостійної роботи у формі активного дозвілля, з позиції інтенсивної інтелектуальної діяльності засобами фізичної культури.

Середній рівень когнітивного компоненту визначається наявністю епізодичних знань у галузі фізичної культури, усвідомлення мети, що формується фізкультурно-оздоровчою спрямованістю особистості, відповідальністю за своє здоров'я. Студент має несистематизовані знання фізкультурно-спортивного спрямування, середній рівень обізнаності з питань фізичної підготовленості, здорового способу життя та деяких способів здоров'язберігаючої діяльності (ранкова зарядка, загартовування, фізичні вправи у режимі дня), яка ґрунтується на поєднанні теоретичної та практичної підготовки, що потребує індивідуальної підтримки щодо планування особистих занять у спортивних секціях.

Низький рівень когнітивного компоненту характеризують безсистемні, епізодичні знання з фізичної культури (часткові знання про здоров'я, його збереження і зміцнення); невміння визначати мету занять з фізичної культури, правильно здійснити контроль за виконанням фізичних навантажень. Студенти недостатньо володіють знаннями сучасних видів фізкультурно-оздоровчої діяльності, не проявляють інтересу до більшості тих видів рухової активності, що становлять основу здорового способу життя, свідомості та бажання реального покращення та підтримки свого здоров'я.

Емоційно-ціннісний компонент фізичної культури включає у себе ставлення до занять з фізичного виховання, уміння студентів керувати власними емоційними станами, здатність реально та об'єктивно оцінювати свої фізичні, психоемоційні та інтелектуальні можливості, формування потреби у фізичному саморозвитку та самовдосконаленні, а також цілеспрямованість у спортивно-масовій діяльності, розуміння значення фізичної культури для особистісного розвитку. Його характеризують: зрілість та ієрархія мотивів особистості у процесі самостійної спортивно-масової роботи, на основі ціннісних орієнтацій, ставлення студентів до здоров'я, духовного та фізичного розвитку і до своєї майбутньої професії як цінності.

Емоційно-ціннісний компонент особистої фізичної культури студентів має такі складники:

- кондиційний (здатність отримувати задоволення від систематичних занять фізичною культурою та спортом; позитивна «Я-концепція»; радість та задоволення від спортивних змагань, спортивно-масових заходів; позитивні емоції від занять у спортивних секціях);

- мотиваційно-вольовий (впливає на волю, вольові зусилля, що забезпечують довільне,

свідоме, навмисне управління своєю поведінкою, діяльністю, емоціями, відображає зрілість зовнішніх і внутрішніх мотивів, вольових якостей, переживань, ціннісних орієнтацій, які формують оцінне ставлення до себе, до свого здоров'я та здорового способу життя загалом);

- цільовий (передбачає формування цілей, усвідомлення і прийняття суб'єктом особистісного і професійного сенсу цінності здорового способу життя, характеризується усвідомленням необхідності застосування на практиці законів збереження і відновлення здоров'я і всіх систем життєзабезпечення. Компонент є інтегративним і проявляється в усвідомленому ставленні до здорового способу життя як базової професійної цінності);

- орієнтаційно-соціальний (створює орієнтацію на життєві принципи та соціальні позиції, які виражають соціальну сутність цього явища та соціально обумовлених потреб, а саме: пошуку новітньої інформації про здоров'я та здоровий спосіб життя, дослідження проблем здорового способу життя, виявлення їх місця у системі цінностей студентів, сформований образ «Я-тілесного», задоволення від систематичних фізкультурно-оздоровчих занять, потреба у профілактиці шкідливих звичок).

Узагальненим критерієм емоційно-ціннісного компонента є емоційно-ціннісний.

Показниками емоційно-ціннісного компонента є: позитивне емоційно забарвлене ставлення до занять з фізичного виховання, потреба у фізичному самовдосконаленні. Цей компонент реалізує мотиваційно-цільову функцію.

Високий рівень емоційно-ціннісного компонента характеризується високим ступенем сформованості мотивації і ціннісних орієнтацій до виховання у студентів стійкої потреби у здоровому способі життя, фізичному самовдосконаленні, самопізнанні та самооцінці, які лежать в основі ціннісного ставлення до позааудиторної спортивно-масової роботи. Для студента першочерговим є характерна зацікавленість у фізичній діяльності, досягнення гармонії з самим собою і світом, важливе поєднання культури духовної і фізичної. Характерним є виховання наполегливості, самостійності, рішучості, дисциплінованості і працьовитості в організації власної життєдіяльності та фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Достатній рівень емоційно-ціннісного компонента характеризується сформованістю механізмів морально-етичної та естетичної мотивації, регуляції дій і поведінки на позааудиторних заняттях з фізичного виховання, бажанням стимулювання при виконанні фізичних вправ, розвитку емоційної стійкості, необхідної для виконання оздоровчої фізкультурної діяльності. Характерним є те, що студенти стримують свої імпульсивні дії,

зосереджуються на поставленому завданні при виконанні фізичних вправ, дотримуються правил здорового способу життя, з метою досягнення естетичного тілобудування.

Середній рівень емоційно-ціннісного компонента відрізняється посиленням мотивації до здорового способу життя, виявленням мотивів та інтересів до занять різними видами рухової активності. У складі мотиваційно-емоційного ставлення відзначається зміна ієрархії ціннісних орієнтацій: професійно-ціннісна – духовно-естетична – функціонально-професійна. Для студента першочерговим є оволодіння основами майбутньої професії, яка відіграє важливе значення для досягнення життєвих і професійних цілей, мотивом якої є задоволення її індивідуальних інтересів та потреб у фізичному самовдосконаленні, що розширює його світогляд, підвищує духовність, сприяє формуванню активної життєвої позиції.

Низький рівень емоційно-ціннісного компонента спостерігається у студентів з найбільш емоційно непрогнозованим складом групи мотивів, бідними за змістом ціннісними орієнтаціями, відсутністю зацікавленості і потреби у фізкультурній діяльності та дотриманні здорового способу життя. У загальній ієрархії особистісних цінностей цінність здоров'я має для них другорядне значення. Студенти з низьким рівнем безвідповідально ставляться до свого здоров'я та фізичного розвитку і не замислюються про необхідність його підтримки і зміцнення. До позааудиторних занять з фізичного виховання не проявляють інтересу і вважають планування своєї життєдіяльності марною тратою сил, часу і коштів, не бажають змінювати усталений спосіб життя. Вони характеризуються несформованим ставленням до фізичних вправ, самостійних занять та активного дозвілля і не вважають здоровий спосіб життя цінністю для себе та інших.

Поведінково-діяльнісний компонент фізичної культури включає уявлення студента про власну фізичну підготовку, рухові здібності, індивідуальні властивості та фізичні якості, які виражають його фізичну готовність здійснювати активну рухову діяльність у процесі позааудиторної спортивно-масової роботи. Цей компонент розкриває ступінь оволодіння практичними вміннями, навичками, механізмами формування здорового способу життя та реалізації його принципів в різних умовах життєдіяльності та фізкультурно-спортивної діяльності.

Поведінково-діяльнісний компонент припускає такий рівень ціннісного ставлення, за якого цінність визначає поведінку людини, її життєвий стиль, інакше кажучи, ціннісне ставлення поширюється на діяльність, яка дозволяє планувати, організовувати і проводити заходи з формування фізичної культури

особистості, корегувати свою оздоровчу, фізкультурну та спортивну направленість. Він передбачає зв'язок конкретного суб'єкта відносин з усвідомленням власного здоров'я як особистої та соціальної цінності, оздоровчої направленості, гармонійним розвитком духовних та фізичних сторін особистості, зв'язок з трудовою і життєвою практикою як цінністю. Даний зв'язок реалізується за допомогою активної свідомої діяльності.

Цей компонент сформований з комплексу вмінь: уміння оцінювати фізичний стан власного організму, тілобудову і конституцію, що включає сукупність показників здоров'я, фізичних і психічних якостей; уміння управляти рухами свого тіла; вмінь застосовувати засоби, методи та навички здорового способу життя, з метою формування здатностей до фізкультурної діяльності, спрямованої на фізичне самовдосконалення, здоровий спосіб життя, соціальну активність молодого людини.

Ця думка співзвучна з думкою І. Панасюк, яка визначає рухові якості як певні соціально обумовлені сукупності біологічних і психічних властивостей людини, які виражають її фізичну готовність здійснювати активну рухову діяльність [6].

Руховий складник цього компоненту визначає більшою мірою доцільну рухову діяльність, психічну і психофізичну сферу життєдіяльності студента, узалежену від індивідуальних фізичних якостей (силових, швидкісних, координаційних здібностей, здібностей до витривалості, гнучкості), фізичного стану, фізичного здоров'я, набору ціннісних орієнтацій, зрілості мотивів та особливостей типу нервової системи у особистості, яка веде здоровий спосіб життя.

Узагальненим критерієм поведінково-діяльнісного компоненту є рухово-діяльнісний.

Показниками поведінково-діяльнісного компоненту є цілеспрямованість у спортивно-масовій діяльності, рухова активність протягом тижня, змагальна діяльність та активне дозвілля. Поведінково-діяльнісний компонент характеризується спрямованістю діяльності на здоров'зберігаючий спосіб життя, з метою оволодіння вміннями і навичками фізичного розвитку, оптимізації функціонального стану та фізичної підготовленості студентів, активного дозвілля засобами регулярного виконання фізичних вправ протягом тижня. Поведінково-діяльнісний компонент виконує результативно-координуючу функцію.

Високий рівень поведінково-діяльнісного компоненту будується з урахуванням фізкультурно-спортивної спрямованості фізичної культури, яка забезпечує формування різнобічного рухового потенціалу студентів, освоєння ними сучасної техніки рухових дій, здоров'зберігаючої технології, формування індивідуального стилю спортивно-змагальної

діяльності, яке передбачає впровадження передових спортивних технологій у практику позааудиторної спортивно-масової роботи. Характерним є використання сучасних методів, умов та засобів, за допомогою яких забезпечується моделювання змагальної діяльності, раціональна побудова навчально-тренувального процесу, освоєння спеціальних фізичних навантажень, з урахуванням індивідуальної підготовки студентів та специфіки освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Достатній рівень поведінково-діяльнісного компоненту характеризує всебічний розвиток фізичних здатностей, і на цьому підґрунті зміцнення здоров'я, забезпечення високої розумової і фізичної працездатності, з метою створення власної моделі здоров'зберігальної діяльності. Студенти, що мають цей рівень поведінково-діяльнісного компонента добре орієнтуються у видах здоров'зберігальної діяльності, беруть активну участь у соціальних акціях, спортивно-масових заходах, пропагують здоровий спосіб життя (забігах, кросах, змаганнях тощо). Характеризується цілеспрямованою роботою з формування різнобічного рухового потенціалу, визначення індивідуально-допустимих фізичних навантажень, індивідуального підходу до програмування спортивного вдосконалення, що забезпечує гуманне ставлення до здоров'я, гармонію духовного і фізичного вдосконалення кожного студента.

Середній рівень поведінково-діяльнісного компоненту характеризується недостатнім рівнем рухової активності, фізичної, спортивної, функціональної підготовленості, пов'язаної з засвоєнням фізкультурно-оздоровчих технологій і перетворенням своєї життєдіяльності на основі принципів здорового способу життя. Студенти не завжди грамотно планують розпорядок дня, нераціонально харчуються, часто бракує вільного часу для підтримки фізичної форми. Передбачає оволодіння навичками самостійної діяльності в активному дозвіллі, які забезпечують покращення здоров'я, розвиток психофізичних здатностей та фізичних якостей.

Низький рівень поведінково-діяльнісного компоненту характеризує студентів з низькою фізичною та соціальною активністю, слабкорозвинутою координацією рухів, мінімальною руховою активністю, гіподинамією. Властивий обмежений рівень умінь з організації позааудиторної спортивно-масової роботи, відмічається несистематичне відвідування занять з фізичного виховання, недотримання здорового способу життя, наявність шкідливих звичок. Концепція здоров'я не розглядається як абсолютна життєва цінність; студент не пов'язує власний професійний розвиток із веденням здорового способу життя та фізичним вдосконаленням.

Наведені компоненти та їх складники перебували у тісному взаємозв'язку і слугували підставою для визначення високого, достатнього, середнього і низького рівнів вихованості фізичної культури студентів закладів вищої освіти.

Високий рівень вихованості фізичної культури засвідчує: усвідомлення сутності особистісної фізичної культури як сукупності інтегрованих фізично-духовних властивостей, підвищення інтересу та формування мотивації до позааудиторних занять з фізичного виховання, здорового способу життя, фізичного вдосконалення і самовиховання; високі показники функціонального стану, спеціальної фізичної підготовленості та сформовані навички виконання фізичних вправ з обраних видів спорту, досягнення високих спортивних результатів.

Достатній рівень вихованості фізичної культури студентів відображає розуміння ними суттєвих положень про фізичну культуру, яке визначається глибокими уявленнями особистості про духовно-моральні цінності, культурний саморозвиток і самозміни у процесі позааудиторної спортивно-масової роботи. Мотиваційно-ціннісні орієнтації на фізкультурну діяльність стійкі, наявна установка на здоровий спосіб життя, фізичне вдосконалення і самовиховання; виявляється потреба у регулярних заняттях фізичними вправами і спортом, фізичній досконалості.

Середньому рівню вихованості фізичної культури студентів притаманні поверхневі, неглибокі знання про фізкультуру і спорт, обмежені уявлення про джерела інформації, з яких можна більше дізнатися про фізичну культуру; фізична підготовленість характеризується недостатньою руховою активністю та середніми функціональними показниками. Студенти цього рівня охоче залучаються до організаційної групової оздоровчої і спортивної діяльності; відмічаються спроби її систематизації, набуття досвіду творчої участі в ній для досягнення особистих і професійних цілей.

Низький рівень вихованості фізичної культури визначається неусвідомленням сутності фізичної культури та її складових, байдужим ставленням студентів до фізичної культури. Серед студентської молоді спостерігається знецінення здорового способу життя, що негативно впливає на їх особистісний фізичний розвиток, який зазвичай відбувається стихійно, без свідомого його спрямування і завдяки оточенню. Низька фізична підготовленість студентів проявляється у зниженій руховій активності, відсутності у студентів достатніх інтересів, мотивів і потреб до виконання фізичних вправ та активного дозвілля, яке супроводжується систематичними пропусками позааудиторних занять з фізичного виховання,

порушенням режиму харчування, наявністю шкідливих звичок тощо. Мотиваційно-ціннісні орієнтації не збігаються з ідеалами фізичної культури, виявляються ситуативно і нечітко.

Загалом нами виявлено низький рівень теоретичних знань у галузі фізичної культури, відсутність спеціальних знань, зокрема щодо засобів підтримання та контролю фізичного стану та здорового способу життя, низьку мотивацію до фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності, шкідливі звички, відсутність стійкої мотивації до систематичних занять руховою активністю, що фактично підтверджують результати наших досліджень. Недостатній розвиток фізичної підготовленості та відсутність тенденції до її покращення протягом студентського життя, на нашу думку, зумовлюється низькою якістю фізичного виховання як у середній школі, так і у закладах вищої освіти, зниженням інтересу та мотивації у студентів до традиційної форми організації занять, недостатнім розмаїттям форм організації позааудиторного фізичного виховання, умовами навчання у закладах вищої освіти, які супроводжуються зниженням рухової активності та збільшенням навчального навантаження, шкідливим звичкам та ін. Це зумовлює необхідність подальших досліджень у напрямі вдосконалення фізичного виховання у закладах вищої освіти та розроблення нових технологій формування фізичної культури, реалізація яких забезпечить високий позитивний результат у вирішенні означеного завдання.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Фізична культура особистості – це сукупність властивостей людини, які набуваються у процесі фізичного виховання і виражаються в її активній діяльності, спрямованій на всебічне удосконалення своєї фізичної природи та ведення здорового способу життя.

Особисту фізичну культуру визначають через засвоєння конкретною людиною «фізкультурних» знань, рухових умінь та навичок і досягнень, на основі використання засобів фізичного виховання, належних показників розвитку організму. Ступінь знань та якість набутих рухових умінь і навичок, гармонійність фізичного розвитку, прояви рухових якостей залежить від ставлення до активної фізичної діяльності, людських здібностей; від часу, витраченого на навчання і виховання під час спеціально організованих і самостійних занять.

Відповідно до визначених компонентів (когнітивним, емоційно-ціннісним, поведінково-діяльнісним) обґрунтовано критерії та показники вихованості фізичної культури студентів: *розумовий критерій* (показники: знання у сфері фізичної культури, інформаційна потреба щодо обізнаності з фізичної культури та спорту, розвиток рухового інтелекту (здібності до тонких

моторних рухів); *емоційно-ціннісний критерій* (показники: позитивне емоційно забарвлене ставлення до занять з фізичного виховання, потреба у фізичному самовдосконаленні); *рухово-діяльнісний критерій* (показники: цілеспрямованість у спортивно-масовій діяльності, рухова активність протягом тижня, змагальна діяльність та активне дозвілля).

Визначення та систематизація критеріїв і показників надали можливість виявити і схарактеризувати рівні вихованості фізичної культури у студентів закладів вищої освіти (високий, достатній, середній, низький):

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Ареф'єв В. Г. Фізичне виховання в школі: Навчальний посібник. Київ: ІЗМН, 1997. 152 с.
2. Довгань Н. Ю. Результати структурного дослідження фізичної культури студентів вищих навчальних закладів. *Збірник наукових праць «Військова освіта» Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського*, 2 (34), 2016. С. 67–75.
3. Драчук А. І. Оптимізація фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів освіти гуманітарного профілю. (Дис. канд. наук з фіз. вих. і спорту). Львівський державний інститут фізичної культури, 2001. Львів.
4. Єжова О. О. Визначення рівня сформованості ціннісного ставлення до здоров'я в учнівської молоді. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 5 (7), 2010. С. 155–164.
5. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту (затверджена указом президента України від 28.09. 2004 року № 1148/2004). Київ, 2004. 16 с.
6. Панасюк І. В. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до застосування навчальних тренінгів у професійній діяльності. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: збір. наук. пр. Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*, 19, 2007. С. 192–196.
7. Сичов С. О. Методичні засади створення моделі прилучення студентської молоді до цінностей фізичної культури. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (Фізична культура і спорт): зб. наукових праць*, 6, 2010. С. 276–281.
8. Худолій О. М. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання: навч. посібник. Харків: ОВС, 2007.
9. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 1. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. 272 с.

REFERENCES

1. Arefiev, V. H. (1997). Fizychnе vykhovannia v shkoli: Navchalnyi posibnyk [Physical education at school: A study guide]. Kyiv : IZMN. 152 s. [in Ukrainian]
2. Dovhan, N. Yu. (2016). Rezultaty strukturnoho doslidzhennia fizychnoi kultury studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv [Results of structural research of physical culture of students of higher educational institutions]. Zbirnyk naukovykh prats «Viiskova osvita» Natsionalnoho universytetu obrony Ukrainy imeni Ivana Cherniakhovskoho, 2(34). S. 67-75. [in Ukrainian]

3. Drachuk, A. I. (2001). Optymizatsiia fizychnoho vykhovannia studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv osvity humanitarnoho profilu [Optimization of Physical Education of Students of Higher Educational Institutions of Humanitarian Profile]. (Dys. kand. nauk z fiz. vykh. i sportu). Lvivskiy derzhavnyi instytut fizychnoi kultury, Lviv. [in Ukrainian]

4. Yezhova, O. O. (2010). Vyznachennia rivnia sformovanosti tsinnisnogo stavlennia do zdorovia v uchnivskoi molodi [Determination of the level of formation of a value attitude to health in student youth]. Pedagogichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii, 5(7). S. 155-164. [in Ukrainian]

5. Natsionalna doktryna rozvytku fizychnoi kultury i sportu (zatverdzhena ukazom prezydenta Ukrainy vid 28.09. 2004 roku № 1148/2004) [National Doctrine for the Development of Physical Culture and Sports (approved by Presidential Decree No. 1148/2004 of 28.09.2004)]. Kyiv, 2004. 16 s. [in Ukrainian]

6. Panasiuk, I. V. (2007). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do zastosuvannia navchalnykh treninhiv u profesiinii diialnosti [Preparation of future physical education teachers for the use of educational trainings in professional activities]. Psykholoho-pedahohichni problemy silskoi shkoly: zbir. nauk. pr. Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny, 19. S. 192-196. [in Ukrainian]

7. Sychov, S. O. (2010). Metodychni zasady stvorennia modeli prylyuchennia studentskoi molodi do tsinnosti fizychnoi kultury [Methodological principles of creating a model for introducing students to the values of physical culture]. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (Fizychna kultura i sport): zb. naukovykh prats, 6. S. 276-281. [in Ukrainian]

8. Khudolii, O. M. (2007). Zahalni osnovy teorii i metodyky fizychnoho vykhovannia: navch. Posibnyk [General bases of the theory and methods of physical education: a textbook]. Kharkiv: OVS. [in Ukrainian]

9. Shyian, B. M. (2001). Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia shkoliariv [Theory and methods of physical education of schoolchildren]. Chastyna 1. Ternopil : Navchalna knyha – Bohdan. 272 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЗАХАРОВА Оксана Віталіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної і психофізіологічної підготовки Льотної академії Національного авіаційного університету

Наукові інтереси: професійно-прикладна фізична підготовка авіаційних фахівців.

МОТУЗЕНКО Тетяна Євгенівна – старший викладач кафедри екології, охорони навколишнього середовища та здорового способу життя Центральноукраїнського національного технічного університету

Наукові інтереси: фізичне виховання як складова здорового способу життя студентської молоді.

МАХНО Вікторія Вікторівна – викладач кафедри екології, охорони навколишнього середовища та здорового способу життя Центральноукраїнського національного технічного університету

Наукові інтереси: проблема формування рухових вмінь та навичок для забезпечення загальної та професійної підготовленості та ведення здорового способу життя.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

ZAKHAROVA Oksana Vitaliivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Department of Emergency and Rescue, Professionally-Applied Physical Training and Tourism, Flight Academy of the National Aviation University.

Scientific interests: professionally applied physical training of aviation specialists.

MOTUZENKO Tetyana Evheniivna – Senior Lecturer of the Department of Ecology, Environmental Protection and healthy lifestyle of the Central Ukrainian National Technical University.

Scientific interests: physical education as a component of a healthy lifestyle of student youth.

MAKHNO Viktoriya Viktorivna – Lecturer at the Department of Ecology, Environmental Protection and Healthy Lifestyle of the Central Ukrainian National Technical University

Scientific interests: the problem of forming motor skills and skills to ensure general and professional preparedness and leading a healthy lifestyle.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2023 р.

УДК 378.147.091.33-027.22:004(045)

DOI: 10.36550/2415-7988-2023-1-211-145-150

КАПИТАН Тетяна Анатоліївна –

кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка кафедри германських мов, зарубіжної літератури та методик їхнього навчання, Центральнотехнічний державний університет імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9999-9293>
e-mail: tkapitan@ukr.net

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проблеми підготовки ІТ-фахівців постійно перебувають у полі зору сучасного інформаційного суспільства, що засвідчує загальний тренд затребуваності ІТ-вців у всіх сферах людської діяльності. У сучасних умовах життєдіяльності суспільства спостерігаються швидкі темпи зростання вимог до професійності майбутніх фахівців, однак освітня галузь значно відстає в підготовці кадрів через стрімкий розвиток цифрових технологій і засобів ІТ-індустрії. З огляду на це проблема професійної підготовки висококваліфікованих, компетентних фахівців у галузі інформаційних технологій є актуальною і спонукає до дослідження стратегії формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до умов їхньої професійної діяльності. Одним з пріоритетних напрямів удосконалення професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти є впровадження в освітній процес інформаційних технологій. Усталена практика впровадження засобів інформаційних технологій в освітній процес передбачає їх використання передовсім у вивченні технічних дисциплін. Застосування в освітньому процесі нових для студента професійних систем дозволяє розширити уявлення майбутнього фахівця про можливості використання комп'ютерних систем у професійній діяльності. Для успішного розвитку математичних компетенцій у студентів ЗВО економічного профілю слід упроваджувати інформаційно-комунікаційні технології навчання. Постійне розширення можливостей інформаційно-комунікаційних технологій відкриває нові перспективи для впровадження дистанційної форми навчання у вищу професійну освіту, дозволяє формувати фахові компетенції студентів та потребує розвинутого комп'ютерного навчально-методичного забезпечення. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій протягом останнього десятиріччя принципово змінив форми взаємодії в суспільстві загалом та в освітньому просторі зокрема. Прикладом того є численні соціальні мережі, електронна комерція, спілкування засобами Skype, e-mail тощо. Окрім того, розвинулася принципово нова технологія навчання E-learning, яку в Україні найчастіше називають дистанційним навчанням.

Ключові слова – формування, розвиток, саморозвиток, інформаційні технології, професійна діяльність, освітній процес, компетентність, сертифікація, інновації.

КАПИТАН Tetiana Anatoliivna –

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Germanic languages, foreign literature and methods of their teaching, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9999-9293>
e-mail: tkapitan@ukr.net

ON THE ISSUE OF FORMING THE READINESS OF FUTURE INFORMATION TECHNOLOGY SPECIALISTS FOR PROFESSIONAL ACTIVITIES

The problems of IT specialists training are constantly in the field of vision of the modern information society, which proves the general trend of demand for IT specialists in all the areas of human activity. In the modern life conditions of society, there is a rapid rate of the growth in the requirements for the professionalism of the future specialists. However the educational